Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych

wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 6. **Poniedziałek**, dnia 12. lutego 1877. **IV. rocznik.**

Memoryał Wydziału Związku

w sprawie lokacyi funduszów powiatowych i gminnych w towarzystwach zaliczkowych.*)

W. Wydziale krajowy! Powszechnę skargi nad zubożeniem ludu wiejskiego zwróciły od dawna uwagę Reprezentacyi kraju, a w szczególności W. Wydziału krajowego, który uznając, że jedna z głównych przyczyn tego zubożenia jest lichwa, wziął inicyatywę w założeniu licznych instytucyi kredytowych, opartych na zasadzie wzajemności i publicznego pożytku. Wykazało kilkoletnie już doświadczenie, że instytucye tego rodzaju nieobliczone na zysk, są najwłaściwsze dla naszego ludu; zwłaszcza jeżeli przy udzielaniu kredytu czuwa się także nad dobrem tegoż użyciem, zwykły zaś kredyt bankowy, choćby nawet niezbyt wysoko oprocentowany najczęściej zgubnym jest dla włościan. Te względy skłoniły Wys. Wydział krajowy do wzięcia inicyatywy w zakładaniu gminnych i powiatowych kas pożyczkowych. Z postępem czasu zaczęły się tworzyć coraz liczniej towarzystwa zaliczkowe, a zaufanie do tych nowych instytucyi i wiara w ich dobroczynną działalność rosły tém więcéj, im silniéj utrwalało się przekonanie, że gminne kasy pożyczkowe, niemając i nie mogąc mieć stósownego zarządu, nieodpowiadają najczęściej swemu zadaniu, i narażają ulokowany w nich fundusz na zmarnowanie,

Wys. Wydział krajowy ulokował w kilku Towarzystwach zaliczkowych znaczniejsze kwoty z pożyczki głodowéj; w ślad za tém poszły niektóre wydziały powiatowe i zwierzchności gminne, lokując w kasach Towarzystw swoje rozporządzalne fundusze; inne znów władze autonomiczne, ze względów formalnych, nie czują się upoważnionemi do lokacyi tego rodzaju.

Towarzystwa zaliczkowe nie zawiodły pokładanego w nich zaufania, a przeważna ilość tych instytucyi odznacza się wzorowym ładem i nader troskliwem zawiadywaniem powierzonymi im funduszami. Szczególniéj zaś pomyślnie rozwijają się te towarzystwa, u których znaczniejsze fundusze publiczne są umieszczone. Pozwalamy sobie przytoczyć niektóre przykłady:

Towarzystwo zaliczkowe w Gorlicach miało w ostatnich latach ulokowane:

z pożyczki głodowej	20.000 złr.
z fundnszów powiatowych	5.000 „
z funduszu na odbudowanie miasta . . .	26.500 „
z innych funduszów miejskich	6.400 „

oprócz tego wiele pomniejszych kapitałów gminnych, zakładowych, i t. p. — tak, iż łączna suma funduszów w tém Towarzystwie lokowanych, a po części jeszcze w kasie jego pozostających,—wynosi **67.250** złr. Towarzystwo gorlickie liczy obecnie przeszło 1000 członków z kapitałem udziałowym 48.214 złr. a ma w obrocie funduszów obcych koło . . . . 100.000 złr.

Bank zaliczkowy w Stanisławowie, stow. zarejestr. z nieograniczoną poręką, miał ulokowane w swej kasie w miesiącu wrześniu r. b. rozmaite fundusze gminne, zakładowe, masalne i t. p. w łącznej sumie 38.297 złr. Stowarzyszenie to liczy obecnie członków 586

z kapitałem udziałowym	75.189 złr.	5 ct.
a ma w obrocie funduszów	153.630 „	48 „

Towarzystwo zaliczkowe w Brzesku ma oprócz funduszu dróg powiatowych w kwocie 5100 złr. w. a. różne fundusze gminne, masalne, i t. p. — tak, iż suma lokacyi tego rodzaju wynosiła z końcem września r. b. 23.295 złr. — Stowarzyszenie to liczy członków 369

z kapitałem udziałowym	24.412 złr.	75 ct.
a posiada funduszów obcych w obrocie	35.000 złr.	

Towarzystwo zaliczkowe w Dąbrowie ma z kasą Rady powiatowej rachunek bieżący na 7%. Oprócz tego ulokowała Rada powiatowa z pożyczki głodowej 20.000 złr. Stowarzyszenie to liczyło członków w roku zeszłym 675

z kapitałem udziałowym	14.179 złr.	49 ct.
a posiada funduszów obcych w obrocie	73.630 „	77 „

*) p. „Związek“ Nr. 2.

Towarzystwo zaliczkowe w Krośnie ma z pożyczki głodowéj ulokowane 8000 złr. — oprócz tego drobne fundusze gminne i zakładowe w łącznéj kwocie 1734 złr. Stowarzyszenie to liczy członków 386
z kapitałem udziałowym . . . . 17.229 złr.
a posiada funduszów obcych w obrocie 49.512 złr. 65 ct.

Znaczne lokacye funduszów tego radzaju znajdują się w kasach Towarzystw zaliczkowych w Krakowie, Tarnowie, Rzeszowie, Przemyślu, Samborze, Rudkach, Tyśmienicy i innych, których szczegółowo nie wymieniamy, w przekonaniu, że przytoczone tu przykłady dostatecznie wykazują pożyteczność podobnych lokacyi.

Nadmienić przy tém wypada, że bezpieczeństwo lokacyi w przytoczonych tu towarzystwach jest zupełném, nietylko ze względu na znaczny kapitał udziałowy, który w razie strat w pierwszym rzędzie takowe pokrywa, lecz także z uwagi na porękę członków, która u przeważnéj ilości towarzystw jest solidarną i nieograniczoną.

Lokacya funduszów publicznych w Towarzystwach zaliczkowych jest przeto ze wszech miar pożądana; ułatwia bowiem rozwój tych nader pożytecznych instytucyi, a funduszów umieszczonych na żadne nie naraża niebezpieczeństwo.

Przemawia za tą lokacyą i ta okoliczność, że towarzystwa zaliczkowe, w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. utrzymywać muszą dokładny, otwarty dla publiczności spis członków, niemniéj też obowiązane są do corocznego publicznego składania rachunków, ogłaszają zaś peryodyczne sprawozdania daleko częściéj, tak, iż dotycząca władza autonomiczna w każdéj chwili może się przekonać, ilu i jakich Towarzystwo ma członków, jaki jest stosunek między kapitałem własnym a obcym, i w ogóle w jaki sposób interesa Towarzystwa są prowadzone.

Niepodobna wreszcie pominąć i téj uwagi, że w przeważnéj ilości Towarzystw zaliczkowych członkowie Wydziału powiatowego są członkami zarządu Towarzystwa, i w skutek tego mają bezpośrednią najdokładniejszą kontrolę nad czynnościami téj instytucyi.

Związek stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego wnosi przeto do Wys. Wydziału krajowego prośbę:

aby Wys. Wydział krajowy raczył Wydziałom powiatowym zalecić, aby ile możności starały się lokować rozporządzalne fundusze powiatowe i gminne w Towarzystwach zaliczkowych.

Uchwalono na posiedzeniu Wydziału Związku.

We Lwowie 12. Stycznia 1877.

Słówko
o formowaniu kółek kredytowych włościańskich.

Wyczytawszy w Nr. 3. „Związku“ referat dra Skałkowskiego, przyjęty przez Wydział Związku, o formowaniu kredytowych kółek włościańskich, a niemogąc w zupełności zgodzić się z szczegółami tegoż, upraszam Cię, Szanowny Redaktorze, o gościnne przyjęcie w łamy Twojego pisma kilku uwag nad tym przedmiotem.*) Podyktowała je niejaka, śmiem tuszyć, znajomość naszego ludu, na któréj Wam zacnym i pełnym najpoczciwszych dążeń ideologom miejskim zbywa prawie zupełnie. Wybaczcie, ale patrząc przez pryzmat dobrych chęci, niewidzicie rzeczywistości, jaką ona jest, lecz taką, jaką ją mieć pragniecie. Znać lud nasz i jego potrzeby, to niewystarcza przeczytać sielanki naszych poetów, to nie dosyć widywać nasz lud z okiem wagonu, to niedostateczne stykać się z nim od czasu do czasu. Znać go, to znaczy studyować go na całéj przestrzeni żywota między kolebką a krzyżem cmentarnym, podzielać jego dobrą i złą dolę, smutki i radości, a wśród tego podpatrywać jego zwyczaje i nawyknienia, podsłuchiwać jego piosnki i wyrzekania; a wtenczas to znając dosadnie cały jego organizm, trzymając ustawicznie rękę na jego pulsie, można ocenić symptomata choroby, zrobić jej dyagnozę i zastósować na nią nie żadną palliatywę, lecz radykalne, z gruntu léczące, lékarstwo.

I stąd to, choć nie podchlebiam sobie gruntownéj znajomości naszego ludu, nie mogę pisać się na wywody, motywujące potrzebę formowania kredytowych kółek włościańskich, którym nawet muszę odmówić charakteru nowości. Toć Bank włościański już przed 10 laty próbował je tworzyć i tworzy je dotąd na papiérze, nie biorąc na seryo owéj idealnéj solidarnéj poręki i nieuciekając się do niéj nawet w ostatecznym razie. Natomiast zadowala się zakładaniem rezerw przez zatrzymywanie części dywidendy od udziałów, sześć od sta przenoszącéj.

Słusznie kredyt nazwano mieczem obosiecznym, a często, zbyt może często jest on nim rzeczywiście, raniąc i rękę go podającą i dłoń ku niemu wyciągniętą. Otóż w tém znaczeniu jest on z pewnością przy udzielaniu pożyczek naszym włościanom, bo udzielane odbijają się częstokroć boleśnie na zakładzie kredytującym bez najmniejszéj ulgi dla pożyczającego. Przyczyną tego, widzi mi się, raz udzielanie pożyczek ludziom niedających rękojmi, że takową użyją produkcyjnie, a powtóre zbytnia wysokość każdorazowych rat pożyczki i zanadto oddalone ich terminy.

*) Chętnie czynimy, jakkolwiek z Szan. Autorem nie we wszystkiem się godzimy, dodając, że w Wydziale Związku zasiadają ludzie, znający z bliska wieś i lud. (Przyp. R. Z.)

Powszechném i, w mniemaniu mojém, błędném jest jest przypuszczenie, że dostarczenie taniego i przystępnego kredytu naszym włościanom wyrwie ich z objęć lichwy, lecz przypatrzmy się z bliska, jakich to włościan uciska lichwa, a wnet przekonamy się, jak płonnemi są nasze usiłowania. Z małymi wyjątkami są to próżniacy lub nałogowi pijacy, którym udzielane pożyczki są tylko coup de grace wywłaszczającym ich z resztek posiadanego mienia. Wyjątkowo tylko pracowity i opatrzny włościanin ucieka się do lichwiarskiego kredytu, bo posiadając tak poszukiwany u nas kapitał pracy, łacno znachodzi w nim pomoc w swoich finansowych kłopotach. I w tych tylko wyjątkach kredyt tani Towarzystw zaliczkowych stać się może zbawiennym, jeśli udzielany będzie na drobne i częste spłaty ratalne.

Zbyteczném może powtarzać, że owa słowiańska nieporadność, owe spuszczanie się na owe u nas typowe „jakoś to będzie“, tak ogólnie stygmatyzujące nasz charakter narodowy, w warstwach dolnych społeczeństwa u korzenia jego, że się tak wyrażę, jeszcze silniéj występują. I skutkiem tego uważam udzielanie włościanom pożyczek na oddalone termina i większe raty spłat za zgubne.

Nie przyuczają one naszego włościanina do ciągłego baczenia na przyszłość, do ustawicznéj mrówczéj, lecz plennéj pracy, lecz podają mu rękę w owém „jakoś to będzie“. Więc mija półroku, zapada termin częściowéj spłaty, a rzeczywistość, odarta z fantastycznych łachmanów nadzieji, staje przed nim pod postacią sługi sądowego odzianego w „Zahlungsauftrag“. Czy w takim razie przyda się na co owa solidarna poręka kółkowych — śmiem wątpić. Boć jušci znając nasz lud i jego nieporadność, ani na chwilę nieuwierzę, aby owa poręka wywołać mogła wzajemną kontrolę moralną między członkami kółka, ani mi trafiają do przekonania owe świadectwa moralności naczelników gmin i Wydziałów powiatowych, wystawiane bądź przy kieliszku gorzałki, bądź przy zbyt oddalonym zielonym stoliku, a wreszcie dam wiarę, aby same humanitarne względy pozwalały Towarzystwom zaliczkowym uciekania się do solidarnéj poręki z ominięciem egzekucyi na opieszałym lub niesłownym dłużniku, słowem owa solidarna poręka, wydaje mi się tym kominiarzem na niegrzeczne dzieci, który często wspomniany nigdy się na wezwanie niepojawia.

Czy na koniec owa moralna opieka nad naszym ludem, którą szanowny Referent w swych szlachetnych dążeniach, radby wmówić w naszą intelegencyą miejską jest ideałem do zrealizowania, czy jest ona konieczną, to drugie pytanie, które sobie zadać powinniśmy.

W naszém skromném mniemaniu znajdzie się ona wszędzie tam, gdzie jej niepotrzeba, a prawie nigdy nie znajdzie się tam, gdziebyśmy jej potrzebowali.

Wychodzę tu z założenia, że takim naturalnym opiekunem, legatus natus, jest właściciel sąsiedniego obszaru dworskiego. Lecz taki troszczy się o byt materylny, i rozwój moralny swoich małoletnich sąsiadów, i w spełnieniu tego daje pożyczki na odrobek, zaliczki na sianokosy i żniwa, więc dostarcza najtańszego, bo pracą spłacalnego kredytu, niewyciąga tenut propinacyjnych, szérzących pijaństwo, lub uważa się za zwolnionego od wszelkich podobnych obowiązków, dla którego kmiecy sąsiad jest alembikiem gorzałczanym, podnoszącym dochody z propinacyi, i roboczém będlęciem, uprawiającém jego czarnoziem.

Jeśli przy formowaniu kredytowych kółek włościańskich wypuścimy z rachunku solidarną porękę, będącą tylko fikcyą, i ową moralną opiekę będącą nieujętym ideałem, to w dalszém następstwie musimy zapytać jakie korzyści moralne i materyalne przyniesie nam takie formowanie, czy zwiększy ono nasz wpływ moralny na małoletnich braci, czy ulży ich kłopotom finansowym? Na jedno, jak na drugie śmiało z ręką na sumieniu odpowiemy przecząco. Bo znając nasz lud i jego lekkomyślność, wiemy i silnie wierzymy, że każde udzielenie większéj pożyczki naszemu włościanowi jest pierwszym krokiem do wyzucia go z jego ojcowizny. — I dla tego to będziem ustawicznie powtarzać, że jedyną dla naszego ludu dźwignią w jego położeniu materyalném jest praca, która mu musi dać dobrobyt, daléj kredyt w drobnych porcyach na jeszcze drobniejsze i częste raty udzielany, a wreszcie szérzenie towarzystw trzeźwości, które łacniéj jak wszelkie ustawy zawarłyby gościnne wrota do naszych karczem.

Tadeusz Łopuszański.

Ruch stowarzyszeń.

Wydział Związku Stowarzyszeń odbył dnia 11. b. m. posiedzenie. Obecni: Dr. T. Skałkowski, J. Pajączkowski Dr. K. Maly, T. Romanowicz, A. Żabicki i Dr. A. Zgórski. Do Związku przyjęto Towarzystwo zaliczkowe w Radziechowie. W sprawie założenia instytucyi centralnéj powzięto do wiadomości uchwały ankiety, wysadzonéj przez Wydział krajowy do zbadania przyczyn zubożenia kraju, która przeszła nad wnioskiem Dr. Zyblikiewicza do porządku dziennego, natomiast jednak zaleca Sejmowi wypożyczenie z funduszów krajowych kwotę 400.000 zł powstać mającéj centralnéj instytucyi pieniężnéj dla stowarzyszeń zarobkowych. Zarazem wysadzono subkomisyę złożoną z pp. Marchwickiego, O. Haussnera, Dr. Pilata i Dr. Bilińskiego, która w porozumieniu z Wydziałem Związku ma obmyślić firmę istnienia dla założyć się mającéj instytucyi centralnéj. Wskutek tego Wydział Związku przedyskutował główną firmę takiej instytucyi. Firmę akcyjnego zakładu, a nawet

spółki komandytowéj zarzuconą i przyjęto firmę, przez nas proponowaną, stowarzyszenia zarobkowego. Gdy jednak co do poręki, składu zarządu i co do kwestyi, ażali mają należyć do téj instytucyi osoby prywatne, nie było zgody, odroczono sprawę do piątku. Zarazem zastanowi się Wydział nad możliwością potrzeby utworzenia kół żyrowych.

Towarzystwo zaliczkowe Brzeskie zebrało się dnia 6. bm. na walne zgromadzenie. Ze sprawozdania dowiedzieliśmy się, że towarzytwo liczy obecnie 369 członków że udziały wynoszą 24.412 złr. 75 ct., a kapitał obrotowy podniósł się w tak krótkim czasie istnienia Towarzystwa do wysokości sumy 370.560 złr. Cyfry te przemawiają zbyt wyraźnie na korzyść Towarzystwa i są one zanadto jasnym dowodem umiejętnego i gorliwego działania zarządu Towarzystwa, ażebyśmy mieli rozwodzić się nad jego zasługami. Do rady nadzorczéj ponownie wybrani zostali na dalsze trzy lata: Dobrzyński Tytus prezesem, Sulimirski Józef zastępcą Głuszkiewicz Józef sekretarzem, oraz Pfau Henryk, Homolacz Edward, dr. Madejski Stanisław, ks. kanonik La Croix Franciszek, Janoszek Jan, Cyga Piotr, Górski Jan i Grocholski Marcin. Oprócz dwóch ostatnich, cała rada nadzorcza i dyrekcja pozostaje niezmienna, Jan Götz, Władysław Rotter i Ignacy Kubasiewicz.

Towarzystwo zaliczkowe dla rolnictwa i przemysłu rolniczego we Lwowie. Zwyczajne Ogólne Zgromadzenie odbędzie się d. 23. bm. o godz. 11. przed południem w sali Towarzystwa kredytowego ziemskiego. Porządek dzienny: 1. Sprawozdanie dyrekcji z zamknięcia rachunków za rok 1876 i bilans. 2. Sprawozdanie Rady Nadzorczéj i wnioski o udzielenie absolutorjum Dyrekcji. 3. Podział zysku za rok 1876. 4. Wybory Dyrekcyi w myśl §. 4. statutu. 5. Wybory czterech członków Rady nadzorczej w miejsce wylosowanych stosownie do §. 20. statutu, pp. Zygmunta Bojarskiego, hr. Kazimierza Krasickiego, Henryka Janko i Egenjusza Wajgarta. 6. Wnioski członków.

Trzecie walne Zgromadzenie członków Towarzyztwa Zaliczkowego rolnego w Przemyślu odbędzie się dnia 20. lutego o godzinie 10. rano. Porządek dzienny: 1. Zagajenie prezesa Rady zawiadowczej hr. Krukowieckiego. 2. Sprawozdanie dyrekcyi z czynności za rok 1876. 3. Sprawozdanie komisyi rachunkowej i wniosek udzielenia dyrekcyi absolutorjum za czas od 31. grudnia 1875. do 31. grudnia 1876. 4. Wniosek komisyi kontrolującéj w sprawie rozdziału czystego zysku za rok 1876. 5. Wybór czterech członków Rady zawiadowczej w miejsce wylosowanych pp. ks. Adama Sapiehy, hr. Aleksandra Krukowieckiego, dr. Jędrzeja Orzechowicza i Ignacego Wolskiego, (§. 24. statutu). 6. Wybór zastępców członków dyrekcyi.

Towarzystwo kredytowe Oszczędności w Tłumaczu. Dnia 21. lutego 1877. o godzinie 2. po południu odbędzie się w sali Rady powiatowej w Tłumaczu zwyczajne walne zgromadzenie Towarzystwa kredytowego „Oszczędność" w Tłumaczu, stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką. Porządek dzienny: 1. Sprawozdanie dyrekcyi z czynności za rok 1876. 2. Przedłożenie rachunków za czas do 31. Grudnia 1876, i wydanie Dyrekcyi absolutoryum. 3. Podział czystego zysku. 4. Zmiana statutów a następnie wybory Dyrekcyi i Rady zawiadowczéj.

Bilanse. Lwów, Towarzystwo Zaliczkowe rolne. A. Obrót kasowy. Przychód: udziały członków 15.123 złr. 97½ ct., wkładki na rachunek bieżący 26.549 złr.2 ct, wierzyciele wekslowi 117.439 złr. 34 ct, pożyczki udzielone 408.755 złr. 74 ct., procenta bieżące 9.499 złr. 41 ct., przenośne 1.358 złr. 9 ct., fundusz rezerwowy 142 złr., koszta zarządu 26 złr. 15 ct., lokacya gotówki w Tow. zal. lwowskiem 17.800 złr., reszta kasowa początkowa 260 złr. 10½ ct.. razem 596.953 złr. 83 ct. Rozchód: udziały członków 1.100 złr., wkładki na rachunek bieżący 17.315 złr. 4 ct., wierzyciele wekslowi 108.300 złr. pożyczki udzielone 448.427 złr. 49 ct., procenta bieżące 4 813 złr. 8 ct., wypłacone dywidendy 1.927 złr. 64½ ct., koszta zarządu 233 złr. 2 ct., podatki na rok bieżący 257 złr. 68 ct., podatki za lata ubiegłe 2 raty 133 złr. 94 ct., lokacya gotówki w Tow. Zal. lwowskiem 14.157 złr. 97 ct., reszta kasowa ostateczna 287 złr. 96½ ct. razem 596.953 złr. 83 ct. Ogółem przychodu 596.953 złr. 83 ct., ogółem rozchodu 596.665 złr. 86½ ct., gotówka w kasie 287 złr. 96½ ct. Obrót ogólny kasy 1,193.907 złr. 66 ct. — B. Rachunek strat i zysków. Zysk: procenta pobrane 10.362 złr. 1½ ct. Straty: procenta wypłacone 4.813 złr. 8 ct., koszta zarządu 206 złr. 87 ct., podatki 257 złr. 68 ct, zaległe podatki 266 złr. 53 ct., czysta przewyżka za 1876. rok 4.817 złr. 85 ct., razem 10.362 złr. 1 ct. — C. Bilans. Stan czynny: gotówka w kasie 287 złr. 96½ ct., na rachunku bieżącym 1.207 złr. 88 ct., pożyczki udzielone 128.898 złr. 5 ct., razem 130.393 złr. 89½ ct. Stan dłużny: udziały członków 40.846 złr. 87½ ct., wkładki na rachunek bieżący 18.798 złr. 17 ct., wierzyciele wekslowi 63.039 złr. 34 ct., procenta naprzód pobrane 1.358 złr. 9 ct. niepodniesiona dywidenda 201 złr. 25 ct., fundusz rezerwowy 912 złr. 56 ct., reszta zysków z 1875. roku 153 złr. 22 ct., niezapłacone podatki 266 złr. 53½ ct, czysta przewyżka za 1876 rok 4.817 złr. 85 ct. razem 130.393 złr. 89½ ct. Liczba członków 144 z 256 udziałami, deklarowanemi na kwotę 51.200 złr.

W następnym numerze umieścimy wykazy za Styczeń. Upraszamy o nadesłanie sprawozdań.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Dr. Alfred Zgórski**

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.